

4. What do you know about the Counter Revolutionary activities at the time of revolution in France ?

UNIT—III

5. Give an account of the struggle that existed between the Jacobins and the Girondists in the history of France.
6. Discuss the role played by Robespierre's during the Reign of Terror in France.

UNIT—IV

7. What do you know about the changes that took place with the re-establishment of constitutional regime in France (1794-95) ?
8. Napoleon was the child and heir of the French Revolution. Justify.

(Punjabi Version)

ਭਾਗ—ਉ

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 6 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਨਿਰਪੇਖ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ
2. ਵੋਲਟਾਇਰ (Voltaire)
3. ਐਸਟੇਟ ਜਨਰਲ
4. ਬੈਸਟਾਈਲ (Bastille) ਦਾ ਤੂਫਾਨ
5. ਮੀਰਬੀਊ (Mirabeau)
6. ਗਿਰੋਂਡਿਸਟਸ (Girondists)
7. ਲੇਟਰ ਡੀ ਕੇਚੇਟ (Letter de Catchet)
8. ਵਿਰੋਧੀ-ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ
9. ਨੇਪੋਲੀਅਨ ਬੋਨਾਪਾਰਟ
10. ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ।

ਭਾਗ—ਅ

ਨੋਟ :— ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 16 ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ—I

1. ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਾਧੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
2. ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ ? ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—II

3. 1789 ਅਤੇ 1792 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ?
4. ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ—III

5. ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਜੇਕੋਬਿਨ ਅਤੇ ਗਿਰੋਂਡਿਸਟਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
6. ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਰੋਬਿਸਪਰ (Robespierre) ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—IV

7. ਫਰਾਂਸ (1794-95) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ?
8. ਲੈਪੋਲੀਅਨ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਬੱਚਾ ਅਤੇ ਵਾਰਸ ਸੀ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

भाग—क

नोट :— कोई 6 प्रश्न करो। प्रत्येक प्रश्न के 6 अंक हैं।

1. निरपेक्ष राजशाही
2. वॉल्टेयर (Voltaire)
3. एस्टेट जनरल

5. एक परीक्षण के मानकीकरण से क्या मतलब है ?
6. स्कोरिंग में निष्पक्षता से क्या मतलब है ?
7. सामग्री वैधता को परिभाषित करें।
8. समूह परीक्षण और व्यक्तिगत परीक्षणों के बीच अंतर क्या हैं ?
9. लक्षणों के नमूने से क्या मतलब है ?
10. आबादी का क्या मतलब है ?

20 अंक

भाग—ख

नोट :— कोई चार प्रश्न करो। प्रत्येक प्रश्न के 12 अंक हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 2 पृष्ठों तक दो।

11. हम जनसंख्या से एक नमूना कैसे बना सकते हैं ?
12. एक परीक्षण को प्रकृति में वस्तुनिष्ठ बनाने वाली परिस्थितियां और विशेषताएं क्या हैं ?
13. हम एक परीक्षा का मानकीकृत कैसे कर सकते हैं ? अनुसरण करने के लिए क्या कदम हैं ?
14. बुद्धि को परिभाषित करें। अकादमिक उपलब्धि के साथ इसके संबंधों की व्याख्या करें।
15. एक परीक्षा की वैधता को प्रभावित करने वाले कारक कौनसे हैं ?
16. गुणात्मक और मात्रात्मक मानदंडों के बीच अंतर पर एक नोट लिखें।

48 अंक

भाग—ग

नोट :— कोई 2 प्रश्न करो। प्रत्येक प्रश्न के 16 अंक हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 5 पृष्ठों तक दो।

17. विभिन्न प्रकार की विश्वसनीयता को विस्तृत करें।
18. विस्तार में विभिन्न प्रकार की वैधता की व्याख्या करें।
19. मनोवैज्ञानिक परीक्षण के ऐतिहासिक पूर्वकथा पर एक नोट लिखें।
20. विश्वसनीयता और वैधता के बीच संबंधों को विस्तृत करें।

32 अंक

Exam. Code : 108005

Subject Code : 2550

B.A. (Hons.) 5th Semester

PSYCHOLOGY

(Psychological Testing)

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

SECTION—A

Note :— All questions are compulsory. Answer each question in upto 5 lines.

1. What is meant by sample ?
2. What are qualitative norms ?
3. Define a test.
4. What is meant by internal consistency reliability ?
5. What is meant by standardization of a test ?
6. What is meant by objectivity in scoring ?
7. Define content validity.
8. What is the difference between group tests and individual tests ?
9. What is meant by sampling of traits ?
10. What is meant by population ?

20 Marks

SECTION—B

Note :— Attempt any **FOUR** questions. Each question carries 12 marks. Answer each question in upto 2 pages.

11. How can we draw a sample from a population ?
12. What are the conditions and characteristics that make a test objective in nature ?
13. How can we standardize a test ? What are the steps to be followed ?

14. Define intelligence. Explain its relationship with academic achievement.
15. What are the factors that affect validity of a test ?
16. Write a note on the difference between qualitative and quantitative norms. 48 Marks

SECTION—C

Note :— Attempt any **TWO** questions. Each question carries 16 marks. Answer each question in upto 5 pages.

17. Elaborate the various types of reliability.
18. Explain the various types of validity in detail.
19. Write a note on the historical antecedents of psychological testing.
20. Elaborate on the relationship between reliability and validity.

32 Marks

(Punjabi Version)

ਭਾਗ—ਓ

ਨੋਟ :— ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 5 ਲਾਈਨਾਂ ਤੱਕ ਦਿਉ।

1. ਨਮੂਨੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
2. ਗੁਣਾਤਮਕ ਨਿਯਮ ਕੀ ਹਨ ?
3. ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
4. ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
5. ਕਿਸੇ ਟੈਸਟ ਦੇ ਮਾਨਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
6. ਸਕੋਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?
7. ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
8. ਗਰੁੱਪ ਟੈਸਟਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ ?
9. ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਲੈਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?
10. ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 20 ਅੰਕ

ਭਾਗ—ਅ

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 2 ਪੇਜਾਂ ਤੱਕ ਦਿਉ।

11. ਅਸੀਂ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?
12. ਇੱਕ ਪਰੀਖਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
13. ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਮਾਨਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ? ਪਾਲਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮ ਕੀ ਹਨ ?
14. ਬੁਧੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
15. ਕਿਸੇ ਟੈਸਟ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?
16. ਗੁਣਾਤਮਕ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 48 ਅੰਕ

ਭਾਗ—ੲ

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 16 ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 5 ਪੇਜਾਂ ਤੱਕ ਦਿਉ।

17. ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰੋ।
18. ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
19. ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਟੈਸਟਿੰਗ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
20. ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰੋ। 32 ਅੰਕ

(Hindi Version)

भाग—क

नोट :— सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर पांच लाइनों तक दें।

1. नमूना से क्या मतलब है ?
2. गुणात्मक मानदंड क्या हैं ?
3. एक टेस्ट को परिभाषित करें।
4. आंतरिक स्थिरता विश्वसनीयता से क्या मतलब है ?

Exam. Code : 108005

Subject Code : 2552

B.A. (Hons.) 5th Semester

POLITICAL SCIENCE

Opt. (ii) : Indian Political Thinkers

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

SECTION—A

Note :— Attempt any seven questions carrying 4 marks in 10-15 sentences each.

1. Write any two influences on Mahatma Gandhi's Thinking.
2. Write two differences between Satyagraha and passive resistance.
3. Write two basic features of Gandhi's Theory of Trusteeship.
4. Write two major writings of Ambedkar on the issue of Caste and Untouchability.
5. Write the name of two political parties founded by Ambedkar.
6. Write two basic features of Social Justice defined by Ambedkar.
7. Write J.P. Narayan's views on Democracy.
8. What was the objective of J.P.'s call for 'Total Revolution' ?

9. Write J.P. Narayan's views on 'Swaraj from below'.
 10. Write basic features of M.N. Roy's 'New Humanism'.
- 7×4=28

SECTION—B

Note :- Attempt any **six** questions in all, selecting at least **one** question from each unit. Answer of each question should be in approximately **1000** words. Each question carries **12** marks.

UNIT-I

1. Explain the theory and practice of Satyagrah. What are its limitations?
2. Critically discuss Gandhi's Ideal State.
3. Write a note on Ambedkar's political ideas.
4. Briefly discuss Ambedkar's efforts to provide social justice in India.

UNIT-III

5. What is the contribution of J.P. Narayan to Indian Political Thought?
6. Briefly discuss J.P.'s views on Partyless Democracy.

UNIT-IV

7. Critically discuss M.N. Roy's views on Marxism.
 8. Write a note on M.N. Roy's views on 'New Humanism' and his views on individual freedom.
- 12×6=72

(Punjabi Version)

ਭਾਗ-ੳ

ਨੋਟ : ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ।
2. ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
3. ਟਰਸਟੀਸ਼ਿਪ ਦੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੱਛਣ ਲਿਖੋ।
4. ਜਾਤ ਅਤੇ ਅਛੂਤਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਲਿਖੋ।
5. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਦੋ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
6. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੋਸ਼ਲ ਜਸਟਿਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

7. ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਾਰੇ ਜੇ. ਪੀ. ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
8. 'ਕੁੱਲ ਇਨਕਲਾਬ' ਲਈ ਜੇ. ਪੀ. ਦੀ ਕਾਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਸੀ ?
9. 'ਹੇਠੋਂ ਸਵਰਾਜ' ਬਾਰੇ ਜੇ. ਪੀ. ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
10. ਐਮ. ਐਨ. ਰਾਏ ਦੇ 'ਨਵੇਂ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦ' ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੱਛਣ ਲਿਖੋ।

7×4=28

ਭਾਗ-ਅ

ਨੋਟ : ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ **1000** ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ **12** ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
2. ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੋਸ਼ਲ ਇਨਸਾਫ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਜੇ. ਪੀ. ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਕੀ ਹੈ ?
6. ਪਾਰਟੀ ਰਹਿਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਾਰੇ ਜੇ. ਪੀ. ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਤੇ ਐਮ. ਐਨ. ਰਾਏ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
8. ਨਵੇਂ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦ ਤੇ ਐਮ. ਐਨ. ਰਾਏ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉਪਰ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

12×6=72

(Hindi Version)**भाग-क**

नोट :— कोई सात प्रश्न करो। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर **10-15** वाक्यों में दो। प्रत्येक प्रश्न के **4** अंक हैं।

1. महात्मा गांधी की सोच पर किसी भी दो प्रभावों को लिखें।
2. सत्याग्रह और निष्क्रिय प्रतिरोध के बीच दो मतभेद लिखें।
3. ट्रस्टीशिप के गांधी के सिद्धांत के दो बुनियादी लक्षण लिखें।

4. जाति और अस्पृश्यता के मुद्दे पर अम्बेडकर के दो प्रमुख लेख लिखें।
5. अम्बेडकर द्वारा स्थापित दो राजनीतिक दलों के नाम लिखें।
6. अम्बेडकर द्वारा परिभाषित सामाजिक न्याय की दो बुनियादी विशेषताएं लिखें।
7. लोकतंत्र के बारे में जे.पी. नारायण के विचारों को लिखें।
8. 'कुल क्रांति' के लिए जे.पी. की कॉल का उद्देश्य क्या था ?
9. 'नीचे से स्वराज' पर जे.पी. नारायण के विचारों को लिखें।
10. एम.एन. रॉय के 'नए मानवतावाद' के बुनियादी लक्षण लिखें।

7×4=28

भाग-ख

नोट :— प्रत्येक यूनिट में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए सभी में कोई 6 प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 1000 शब्दों में दें। प्रत्येक प्रश्न के 12 अंक हैं।

यूनिट-I

1. सत्याग्रह के सिद्धांत और अभ्यास की व्याख्या करो। इसकी सीमाएं क्या हैं ?
2. गांधीजी के आदर्श राज्य आलोचनात्मक चर्चा करें।

यूनिट-II

3. अम्बेडकर के राजनीतिक विचारों पर एक नोट लिखें।
4. भारत में सामाजिक न्याय प्रदान करने के बारे में अम्बेडकर के प्रयासों पर संक्षेप में चर्चा करें।

यूनिट-III

5. भारतीय राजनीतिक विचारों के लिए जे.पी. नारायण का योगदान क्या है ?
6. पार्टीरहित लोकतंत्र पर जे.पी. के विचारों की संक्षेप में चर्चा करें।

यूनिट-IV

7. मार्क्सवाद पर एम.एन. रॉय के विचारों पर आलोचनात्मक चर्चा करो।
8. नए मानवतावाद पर एम.एन. राय के विचारों और व्यक्तिगत स्वतंत्रता पर उनके विचारों पर नोट लिखें। 12×6=72

- (iii) खेती की प्रणालियां
- (iv) हरित क्रांति
- (v) ग्रामीण ऋणग्रस्तता
- (vi) भूमि सुधार
- (vii) मार्केटेड अधिशेष
- (viii) भूमि की उत्पादकता
- (ix) आदिम कृषि
- (x) छोटे किसानों की समस्याएं।

यूनिट—I

आर्थिक विकास के लिए कृषि और उद्योग की परस्पर निर्भरता की व्याख्या करो।

आधुनिक कृषि में पूंजी की भूमिका की व्याख्या करो।

यूनिट—II

बाजार दृष्टिकोण और कमांड दृष्टिकोण के बीच अंतर स्पष्ट करो। भारतीय परिस्थितियों में कौनसा सबसे अच्छा विकल्प है ?

रेनिस (Ranis) और फी (Fei) मॉडल की व्याख्या करो।

यूनिट—III

कृषि आकार और उत्पादकता के बीच संबंधों पर एक विस्तृत नोट लिखें।

हरित क्रांति में कृषि मूल्य नीति की भूमिका की व्याख्या करें।

यूनिट—IV

क्रेडिट के स्रोतों और कृषि ऋण की समस्याओं की व्याख्या करें।

भारतीय कृषि में धन उधारदाताओं की भूमिका पर एक नोट लिखें।

Exam. Code : 108005

Subject Code : 2559

B.A. (Hons.) 5th Semester

ECONOMICS

Paper—VI

(Economics of Agriculture)

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

Note :— Question No. 1 is compulsory and carries 20 marks.

Attempt **FOUR** questions selecting **ONE** question from each unit (I-IV). Each question carries 20 marks.

(Compulsory)

1. Attempt **all** short answer type questions :

- (i) Peasant agriculture
- (ii) Nature of problems of agriculture in developing countries
- (iii) Systems of farming
- (iv) Green revolution
- (v) Rural indebtedness
- (vi) Land reforms
- (vii) Marketed surplus
- (viii) Productivity of land
- (ix) Primitive agriculture
- (x) Problems of small farmers.

UNIT—I

- 2. Explain the interdependence of agriculture and industry for economic development.
- 3. Explain the role of capital in modern agriculture.

UNIT—II

4. Differentiate between market approach and command approach. Which one best suits to Indian conditions ?
5. Explain the Ranis and Fei model.

UNIT—III

6. Write a detailed note on relationship between farm size and productivity.
7. Explain the role of agricultural price policy in green revolution.

UNIT—IV

8. Explain the sources of credit and problems of agricultural credit.
9. Write a note on the role of money lenders in Indian agriculture.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ (I-IV) ਵਿੱਚੋਂ 1 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ।

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

1. ਸਾਰੇ ਸੰਖਿਪਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
 - (i) ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ
 - (ii) ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ
 - (iii) ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਿਸਟਮ
 - (iv) ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ
 - (v) ਪੇਂਡੂ ਕਰਜ਼ੇ
 - (vi) ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ
 - (vii) ਵਿੱਤ ਕੀਤੇ ਸਰਪਲੱਸ
 - (viii) ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ
 - (ix) ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ
 - (x) ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਪਰਸਪਰ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਮਾਰਕੀਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਕਮਾਂਡ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਭਾਰਤੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਕਲਪ ਹੈ ?
5. ਰੇਨਿਸ (Ranis) ਅਤੇ ਫੀ (Fei) ਮਾਡਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਫਾਰਮ ਦੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
7. ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੁੱਲ ਨੀਤੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰੈਡਿਟ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
9. ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਉਪਾਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 1 अनिवार्य है तथा इसके 20 अंक हैं। प्रत्येक यूनिट (I-IV) में से एक प्रश्न का चयन करते हुए चार प्रश्न करो। प्रत्येक प्रश्न के 20 अंक हैं।

(अनिवार्य)

1. सभी संक्षिप्त प्रश्न करो :
 - (i) किसान कृषि
 - (ii) विकासशील देशों में कृषि की समस्याओं की प्रकृति

Exam. Code : 108005

Subject Code : 2566

B.A. (Hons.) 5th Semester

ENGLISH (English Novel)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks— 100

Note :- (i) Attempt **five** questions in all, choosing at least **one** from each author.

(ii) All questions carry equal marks.

1. 'The Mayor of Casterbridge' is a story of one man's fall and another's rise. Discuss the novel in the light of this statement. 20
2. Is Michael Henchard a tragic character ? Give your reasons. 20
3. The symbols of 'The Caged Goldfinch' and 'the bulls' dominate the novel 'The Mayor of Casterbridge', discuss. 20
4. Enumerate the significance of the 'Rain' in the novel 'A Farewell to Arms'. 20
5. Justify the appropriateness of the title of Hemingway's A Farewell to Arms. 20

6. Who, according to you, is the hero of the novel, A Farewell to Arms? Discuss in detail. 20

7. Why do you think that the theme of Home and Homelessness dominate in the novel, The Shadow of Lines? 20

8. "The Lines and Boundaries that humans draw are just temporary". In the light of this statement, discuss the novel, 'The Shadow of Lines'. 20

9. Write a critique on the theme of Post Colonialism in the novel 'The Shadow of Lines'. 20

भाग—ग

नोट :— निम्नलिखित चार प्रश्नों में से किन्हीं दो प्रश्नों का उत्तर दें।

16×2=32

1. तुलसीदास के काव्य के काव्य सौष्ठव पर सोदाहरण चर्चा करें।
2. रसखान के प्रेम दर्शन पर चर्चा करते हुए कला पक्ष को उद्घाटित करें।
3. हरमहेन्द्र सिंह बेदी के व्यक्तित्व और कृतित्व का वर्णन करें।
4. समकालीन काव्य में मोहन सपरा के योगदान को विस्तारपूर्वक लिखें।

Exam. Code : 108005

Subject Code : 2568

B.A. (Hons.) 5th Semester

HINDI

(Bhagti and Samkalin Kavya)

Time Allowed—Three Hours] [Maximum Marks—100

नोट :— प्रश्न-पत्र तीन भागों में विभक्त हैं। निर्देशानुसार उत्तर दें।

भाग—क

निम्नलिखित सभी प्रश्न अनिवार्य हैं : 10×2=20

1. 'भगत सिंह जिन्दा है' कविता का उद्देश्य स्पष्ट करें।
2. तुलसी की भक्ति भावना पर संक्षिप्त नोट लिखें।
3. रसखान ने प्रेम के किस स्वरूप को उभारा है ?
4. हरमहेन्द्र सिंह बेदी के कृतित्व पर नोट लिखें।
5. 'जंगल और शहर के बीच' कविता का मूल प्रतिपाद्य स्पष्ट करें।
6. तुलसीदास भक्ति की किस काव्यधारा के कवि हैं ? स्पष्ट करें।
7. रसखान के काव्य की दो विशेषताएं बताएं।
8. मोहन सपरा की कविताओं के शीर्षकों के नाम लिखें।
9. 'तुम कहते हो - प्रेम' शीर्षक को स्पष्ट करें।
10. 'अपराध अगाध भए जन तैं, अपने उर आनत नाहिंन जू।
गनिका गज गोध अजामिल के, गनि पातक-पुंज सिराहिं न जू।'
— पक्तियों का आशय स्पष्ट करें।

भाग—ख

नोट :— यह भाग दो उपभागों में विभक्त है। निर्देशानुसार उत्तर दें।

उपभाग—I

निम्नलिखित पद्यांशों में किन्हीं चार की सप्रसंग व्याख्या कीजिये :

$$4 \times 6 = 24$$

1. लोक की लाज तजी तबहीं जब देख्यो सखी ब्रजचन्द सलोनो।
खंजन मीन सरोजन की छवि गंजन नैन लला दिनहोनो॥
रसखान निहारि सके जु सम्हारि कै को तिय है वह रूप सुठोनो।
भौंह कमान सों (जोहन) कों सब बेधत प्राननि नन्द को छोनो॥
2. अंगनि अंग मिलाय दोऊ रसखानि रहे लपटे तरु छाँही।
संग निसंग अनंग को रंग सुरंग सनी पिय दै गल बाँही॥
बैन ज्यौँ मैन सु ऐन सनेह को लूट रहे रति अन्तर जाही।
नीबी गहै कुच कंचन कुंभ कहै बनिता पिय नाहीं जू ना नाही॥
3. हम कुछ नहीं कर पाए
बस, आँखें तपती रहीं
अभाव नदियों में सरसराता रहा दिन-रात
हँसते-खिलखिलाते-मुहँ चिढ़ाते रहे और हम मौन।
बरगद पिता भी मौन
4. इससे पहले कि इतिहास बने निर्माण
और गुमशुदा मुर्तियां
पहुँचे सुरक्षित संग्रहालयों में अपने आप।
जुलूसी भीड़ का हंगामा
बने ऐतिहासिक दस्तावेज,
तुम सब हथियार उल्टे कर
पहुँच जाओ
क्लाक घरों में।

5. तेरे बेसाहे बेसाहत औरनि, और वेसाहि कै बेचनहारे।
ब्योम रसातल भूमि भरे, नृप कूर कुसाहिब सेतिहुँ खारे॥
तुलसी तेहि सेवत कौग मरे, रजतें लघु को करे मेरु के भारे।
स्वामी सुसील समर्थ सुजान, सो तोसों तुहीं दसरत्थ दुलारे॥
6. आगे परे पाहन कृपा: किरात, कोलनी, कपीस निसिचर अपनाए
नाये माथ जू।
साँची सेवकाई हनुमान की सुजान राय, ऋणियों कहाये हौ
बिकाने हाथ जू॥
तुलसी से खोटे खरे होत ओट नाम ही की, तेजी माटी मगहू
की मृगमद साथ जू।
बात चले बात को न मानिबो बिलागि, बलि, काकी सेवा रीझि
कै नेवाजो रघुनाथ जू॥

उपभाग—II

निम्नलिखित छः प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों का उत्तर दें।

$$4 \times 6 = 24$$

1. 'मुझे कैसे रोकोगे' कविता का केन्द्रीय भाव स्पष्ट करें।
2. रसखान के काव्य के भाव-पक्ष की विशेषताएं लिखें।
3. 'तुम कहते हो-प्रेम' कविता में प्रेम के स्वरूप को स्पष्ट करें।
4. रसखान के काव्य में कृष्ण में बाह्य व्यक्तित्व को किस प्रकार उभारा गया है ?
5. 'आखिर सुबह कब होगी' कविता का आशय स्पष्ट करें।
6. 'कच्ची दीवारों की टुटन
ठंडे चूल्हों की राख
तुम्हें जीने नहीं देती थी।' — पंक्तियों का अर्थ स्पष्ट करें।

Exam. Code : 108005

Subject Code : 2569

B.A. (Hons.) Semester—V

PUNJABI

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

ਨੋਟ : ਭਾਗ-ੳ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
ਉੱਤਰ ਪੰਜ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਭਾਗ-ਅ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। ਉੱਤਰ
ਦੋ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਭਾਗ-ੲ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। ਉੱਤਰ
ਪੰਜ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ?
2. ਕੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ?
3. ਭਾਰਤੀ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ?
4. ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
5. ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅੰਗ ਦੱਸੋ।
6. 'ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।' ਇਸ ਕਥਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿਓ।
7. 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਲੋਕ ਹਨ ?

8. 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਕਿਸ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਕੌਣ ਹੈ ?
9. ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ?
10. ਚੱਠਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਚੌਧਰੀ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? 10×2=20

ਭਾਗ-ਅ

1. ਲੋਕਧਾਰਾ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
2. ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ।
3. ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰੋ।
4. ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ?
5. ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
6. ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
8. 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
9. 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਦੀ ਕਾਵਿ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
10. ਚੱਠਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਕਰਚੱਕੀਆਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
11. ਸ੍ਰ. ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯੁੱਧਬੀਰਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
12. ਰਸੂਲ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਚੱਠਿਆਂ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ। 8×6=48

ਭਾਗ-ਬ

1. ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰੋ।
2. ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਰੂਪ ਸੰਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ।
3. 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਆਪਣੇ ਯੁਗ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਕਾਵਿਮਈ ਪ੍ਰਤਿਫਲ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਲੀਲਾਂ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ।
4. 'ਚੱਠਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰ' ਨੂੰ ਵਾਰ ਕਲਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪਰਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਬਣਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਭਾਵਪੂਰਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।

16×2=32